

Geestelijke groei volgens de Psalmen

Dr. M.J. Paul

In de Psalmen zien we de gelovige Israëlieten in het hart. Zij bezingen hun persoonlijke ervaringen en daaruit blijkt hun levende omgang met de HEERE, de God van Israël. In aanvechtingen en moeilijke omstandigheden oefenen ze zich in vertrouwen. Meer dan eens geven ze een terugblik hoe ze Gods leiding in hun leven ervaren hebben en noemen ze de geestelijke groei die het gevolg was. Toch zijn de liederen zijn niet in de eerste plaats biografisch bedoeld om de levensgang van de dichters te beschrijven. De nadruk ligt op de oproep aan anderen om God de eer te geven, Hem beter te leren kennen en daaruit te leven. De Psalmen bevatten veel geestelijk voedsel, en het is de bedoeling dat wij hierdoor geestelijk groeien.

1. Dichters, profeten en zangers in Kronieken

In het boek Kronieken wordt een verbinding gelegd tussen het maken van muziek en profeteren. Asaf, Heman en Jeduthun (Ethan) worden omschreven als mensen die ‘profeteerden onder het spel van harpen, luiten en cimbalen’ (1 Kron. 25:1). Inwijding van de tempel van Salomo (2 Kron. 5:13-14). Josafat en het Dal van de Lofprijzing (2 Kron. 20:14-28). Er waren 4000 levieten voor zang en spel op instrumenten; daarvan waren er 288 volleerde zangers (1 Kron. 23:5; 25:7).
J.S. Bach (1685-1750) – aantekeningen bij Kronieken.

2. Hoe zingen wij de Psalmen?

Het is mogelijk de Psalmen op vijf niveaus te lezen en te zingen.

1. Nadruk op auteur van het lied en zijn persoonlijke situatie.
2. Functie van de liederen in het heiligdom.
3. Plaats van de liederen in het Psalmboek.
4. Betekenis van de Psalmen in het Nieuwe Testament. Christenen uit de volken mogen ook bij Israël behoren en de liederen meezingen.
5. Het persoonlijke zingen en beleven van de Psalmen.

3. De opbouw van het Psalmboek

De laatste jaren (vooral na Gerald Wilson in 1985) is er aandacht voor de structuur van het Psalmboek. In NV-1951 en HSV (niet in NBV) zijn vijf bundels aangegeven: 1-41, 42-72, 73-89, 90-106 en 107-150.

Psalm 1 is een openingslied en roept de lezers en hoorders op te kiezen tussen twee wegen. Psalm 150 is een afsluitend loflied. Elk van de vijf bundels eindigt met een lofprijzing (41:14; 72:19; 89:53; 106:48; Ps. 150).

Boek 1: Inleiding (Ps. 1-2) en De koning op de vlucht (Ps. 3-41)

In het midden van de eerste reeks (Ps. 3-14) staat de Davidische wijsheidpsalm Psalm 8. De liederen 15-24 staan gegroepeerd rond de Thora in Psalm 19. Verder: 25-34 en 35-41.

Boek 2: Nieuwe perspectieven op Davids vlucht (Ps. 42-72)

De opschriften in de Psalmen 52, 54, 56, 57, 59 en 60 duiden op gebeurtenissen vóór het optreden van de profeet Nathan (Ps. 51). De boetvaardigheid van David leidt uiteindelijk tot de overwinning van zijn dynastie door Salomo, wat in Psalm 72 tot uiting komt.

Boek 3: Is dit het einde? (Ps. 73-89)

Alles staat in zekere zin in het teken van de tempel en zijn ondergang. Diverse liederen zijn tijdens de ballingschap geschreven. Na het droeve lied van Heman volgt de klacht van Ethan waarom God Zijn belofte niet gestand doet en de lijn van David nu toch dood loopt.

Boek 4: De HEERE regeert (Ps. 90-106)

In het vierde boek antwoordt Mozes op de voorafgaande klachten (Ps. 90). De volgende liederen geven aan dat de HEERE regeert (Ps. 93-99). Het boek eindigt met de situatie van de ballingschap en het gebed om redding (Ps. 106:47).

Boek 5: Terugkeer en herstel (Ps. 107-150)

Het vijfde boek opent met een verhoring: 'Laten zo spreken wie de HEERE verlost heeft, die Hij verlost heeft uit de hand van de tegenstanders, en die Hij uit de landen bijeengebracht heeft' (107:2-3). Liederopenen en/of sluiten met de vreugdevolle uitroep 'Halleluja' (Ps. 111-113, 115-117). Er volgen twee reeksen Psalmen (Ps. 111-118 en 120-136) met een lange wijsheidspsalmen (Ps. 119) in het midden.

Betekenis?

- Nuancering van eenzijdigheden
- Vragen en in de volgende psalmen reacties: wijsheid e.d.
- Periode na de ballingschap: Kronieken, Ezra, Nehemia. Verwachting van de toekomstige Koning.
- Naam *Tehillim*: lofliederen.

4. Omgang met God en Zijn Woord

Geestelijke groei gaat niet vanzelf. Het is van groot belang om Gods Woord te overdenken. Volgens Psalm 1 is het belangrijk onze vreugde in de Thora te vinden, en deze dag en nacht te overdenken. Psalm 119. Thora-vroomheid: overdenken, bewaren, liefhebben, hopen, vastklampen, leren, vertrouwen en zoeken.

5. Medeburgers van Sion

De Psalmen zijn bedoeld voor Israël en in deze liederen worden de volken buiten Israël meestal als vijanden gezien. Toch is er ook de oude belofte dat de volken door Abraham en zijn nageslacht gezegend zullen worden (Gen. 12:3). Zie de Psalmen 67:3-4 en 86:9. Psalm 87: volken als inwoners van Sion. Vgl. Jes. 2:1-4, Zach. 14:16-19.

Buitenstaanders door Christus als medeburgers van de heiligen (Ef. 2:11-22 en 3:3-9).

6. Eigen rechtvaardigheid en onschuld

Luther over *iustitia*. Het oudtestamentische spreken over *tsedaqa* is echter anders: daar is meer sprake van een relationele gerechtigheid of – als we spreken over Gods gerechtigheid – een verlossende gerechtigheid. Geen zondeloosheid, maar een levenswandel die gekenmerkt wordt door volkomen toewijding aan de HEERE en gehoorzaamheid aan Hem.

Gods gerechtigheid staat verschillende malen parallel aan verbondsliefde (*chesed*, 36:11; 103:17), trouw (36:6-7; 40:10-11) en verlossing (71:15; 98:2).

De rechtvaardige beroept zich meermalen op eigen onschuld (bijv. 7:9; 41:14; 59:5). Het gebruik laat zich goed verklaren met behulp van de metafoor van de rechtspraak. In Psalm 26 beroept de dichter zich op zijn onschuld en rechtvaardigheid, en God mag hem toetsen.

De dichters gaan er in zulke gevallen van uit dat Heere leven en voorspoed beloofd heeft aan mensen die Hem trouw zijn.

7. Aanvechting en overgave

Terwijl Psalm 1 een duidelijk onderscheid maakt tussen de levensweg van de rechtvaardigen en van de goddelozen, blijkt in de praktijk dat de gelovigen een minderheidspositie kunnen innemen en goddelozen aan de macht zijn (zie Psalm 3). De klacht van Asaf in Psalm 73.

De vergelding kan in dit leven plaatsvinden, of na dit leven. Maar waarom grijpt God niet direct in? Psalm 119:71 geeft aan: 'Het is goed voor mij dat ik verdrukt ben geweest, opdat ik Uw verordeningen zou leren.'

8. Geweld en vergelding

Tijdens het tweede Vaticaanse Concilie in Rome was er discussie of de 'vervloekingspsalmen' in de Getijdengebeden opgenomen zouden worden of niet. Paus Paulus VI heeft uiteindelijk in 1971 verklaard dat de drie Psalmen 58, 83 en 109, met meer dan twintig verzen of passages uit andere Psalmen, niet opgenomen worden. Die gedeelten staan te ver af van de hedendaagse christenen.

Er zijn ook anti-geweldteksten. Gods bedoeling is immers, in het begin en bij de voleinding, een wereld waarin geen schepsel een ander schepsel fysiek of geestelijk mishandelt. David mag de tempel niet bouwen, omdat hij veel bloed vergoten heeft (1 Kron. 22:8). De Heere laat oorlogen ophouden (Ps. 46:10).

Het woord 'wreken' heeft bij ons een emotionele lading en kan tegen het recht ingaan. Vaak is 'vergelding' of 'rechtvaardige vergelding' een betere term. God draagt zorg voor een rechtvaardig bestel (Ps. 99:4); recht en gerechtigheid worden omschreven als de fundamente van Zijn troon (89:15; 97:2).

In het NT heeft Jezus vele malen het 'wee u' uitgesproken over zijn tegenstanders (Matt. 11:20-24; 23:13-39) en zelfs vervloekingen geuit (Mark. 11:12-14, 20-21) met betrekking tot verharding en ongeloof. Er zijn heel wat oordeelsteksten met tijdelijke en eeuwige straffen.

R.F. Surburg schrijft: 'Wanneer alles rustig en vredig is in de kerk, kunnen velen niet erg helder de nood voelen van het gebruik van de vervloekingspsalmen ... Echter, wanneer vervolging over de kerk losbarst, zoals het geval was in het communistische en atheïstische Rusland, in het communistische China, in Cuba, waar christelijke voorgangers en hun gemeenten onderworpen werden aan martelingen, onmenselijke vernederingen en dood, wanneer het geloof van Gods volk zwaar op de proef gesteld wordt door de vijanden van de Heere, hebben christenen zich instinctief gewend tot deze Psalmen. Sommige mensen kunnen de vervloekingspsalmen als een aanstoot beschouwd hebben in betere dagen, maar hun relevantie is teruggekomen toen de machten van het kwaad hen vervolgd en gemarteld hebben vanwege hun geloof in God en in het Heer-zijn van Jezus Christus.'

Ten slotte

Geestelijke groei kan alleen plaatsvinden vanuit de dagelijkse omgang met God. Dat gebeurt vanuit liefde: 'Ik heb de HEERE lief, want Hij hoort mijn stem, mijn smeekbeden. Want Hij neigt Zijn oor tot mij, daarom zal ik Hem al mijn dagen aanroepen'. Met als gevolg: 'Ik zal wandelen voor het aangezicht van de HEERE in de landen der levenden' (Ps. 116:1-2, 9).

Literatuur

M.J. Paul, G. van den Brink, J.C. Bette (red.), *Bijbelcommentaar Psalmen I*, Studiebijbel OT deel 7, Veenendaal 2010.

M.J. Paul, G. van den Brink, J.C. Bette (red.), *Bijbelcommentaar Psalmen II – Prediker*, Studiebijbel OT deel 8, Veenendaal 2011.